

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
สารบัญ	(2)
บทที่ 1 บทนำ 1	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	10
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	10
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	12
1.5 ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
1.6 ระยะเวลาการดำเนินการ	13
1.7 รายชื่อคณะผู้วิจัย	13
บทที่ 2 ข้อความคิดว่าด้วย “ประชาธิปไตย” และ “ประชาธิปไตย ที่ปกป้องตนเองได้”	14
2.1 แนวคิดที่ว่าด้วย “ประชาธิปไตย”	14
2.1.1 แนวคิดประชาธิปไตยยุคกรีกโบราณ	14
2.1.2 แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมแบบเสรีนิยมของจอห์น ล็อก	17
2.1.3 แนวคิดประชาธิปไตยของมองเตสกีเออ	19
2.1.4 แนวคิดอำนาจอธิปไตยของปวงชนของรูสโซ	25
2.2 มิติในการพิจารณา “ประชาธิปไตย”	26
2.2.1 ประชาธิปไตยพิจารณาจากการแสดงเจตจำนง ของประชาชน	26
2.2.1.1 ประชาธิปไตยทางตรง	26
(die unmittelbare Demokratie)	
2.2.1.2 ประชาธิปไตยโดยผู้แทนหรือประชาธิปไตย	29
ทางอ้อม (die mittelbare und repraesentative Demokratie)	

2.2.1.3 ประชาธิปไตยโดยพรรคการเมือง.....	31
(parteienstaatliche Demokratie)	
2.2.2 ประชาธิปไตยกับความเห็นชอบ	32
2.2.2.1 ประชาธิปไตยแบบเสียงข้างมาก	32
2.2.2.2 ประชาธิปไตยแบบฉันทามติ	32
2.2.3 ประชาธิปไตยกับรูปแบบของรัฐบาล	34
(form of government)	
2.3 แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionlism)	37
กับ “ประชาธิปไตย”	
2.3.1 แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionlism)	38
2.3.2 แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมกับการคุ้มครอง	48
หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ	
2.4 “หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ”	50
กับแนวคิดที่ว่าด้วย “ประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้”	
บทที่ 3 หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ของต่างประเทศ.....	57
3.1 หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ใน	57
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	
3.1.1 “หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” ในฐานะกลไก	59
ในการไขความผิดพลาดในประวัติศาสตร์ยุคสาธารณรัฐไวมาร์	
3.1.1.1 การอภิปรายเรื่องคุณค่าของ	60
ระบอบประชาธิปไตยในสาธารณรัฐไวมาร์	
3.1.1.2 บทเรียนจากสาธารณรัฐไวมาร์.....	67
3.1.2 หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้.....	72
ภายใต้บังคับของกฎหมายพื้นฐาน	
3.1.2.1 กฎหมายพื้นฐานในฐานะเครื่องแสดงออกถึง	72
“ประชาธิปไตยที่ยึดโยงกับคุณค่า”	
(Wertgebundene Demikratie)	

3.1.2.2	“ระเบียบพื้นฐานการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย” (Die freiheitlich demokratische Grundordnung) ในฐานะคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ	74
3.1.2.3	กลไกต่าง ๆ ในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ที่ปรากฏในกฎหมายพื้นฐาน	75
3.1.2.4	กลไกในกฎหมายอาญา	117
3.1.3	เครื่องมือในทางกฎหมายในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	128
3.1.3.1	รัฐบัญญัติว่าด้วยการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (Bundesverfassungsschutzgesetz) ในฐานะ “กลไกในทางกฎหมาย” ในการทำให้บรรลุผล ซึ่งหลักการในทางรัฐธรรมนูญเรื่อง “ประชาธิปไตย ที่ปกป้องตนเองได้”	128
3.1.3.2	ปัญหาในทางรัฐธรรมนูญบางประการ ในการจัดตั้ง “องค์กรพิทักษ์รัฐธรรมนูญ” (Ämter für Verfassungsschutz) ตามรัฐบัญญัติ ว่าด้วยการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (Bundesverfassungsschutzgesetz)	129
3.1.3.3	สถานะทางกฎหมายขององค์กรพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	131
3.1.3.4	“ระเบียบพื้นฐานการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย” ในฐานะแกนกลางของรัฐบัญญัติ ว่าด้วยการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (BVerfSchG)	132
3.1.3.5	ความหมายของ “ความพยายามในการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” (Bestrebungen)	133

3.1.3.6	อำนาจขององค์กรพิทักษ์รัฐธรรมนูญ.....	136
	โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ “องค์กรสืบราชการลับ” และ การควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าว	
3.1.3.7	ปัญหาเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจขององค์กร.....	147
	พิทักษ์รัฐธรรมนูญและการคุ้มครองเสรีภาพ ของพรรคการเมือง	
3.1.4	ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการใช้กลไกในการ.....	157
	ป้องกันตนเองหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญในประเทศเยอรมนี	
3.1.4.1	สถานะทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ.....	157
	เยอรมัน	
3.1.4.2	พันธกิจในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญกับการ.....	165
	จำกัดอำนาจตนเองของศาลรัฐธรรมนูญ	
3.1.4.3	ศาลรัฐธรรมนูญในฐานะผู้ซึ่งนำหน้าระหว่าง.....	168
	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้กับการ คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพทางการเมือง	
3.2	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในประเทศแคนาดา.....	170
3.2.1	สภาพการเมืองและกำเนิดรัฐธรรมนูญ.....	170
	แห่งประเทศแคนาดา	
3.2.1.1	รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐแคนาดา 1867.....	171
3.2.1.2	รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐแคนาดา 1982.....	174
3.2.2	เครื่องมือในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญภายใต้รัฐธรรมนูญ.....	175
	แห่งสหพันธรัฐแคนาดา	
3.2.2.1	หลักการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุด.....	175
	ของรัฐธรรมนูญ	
3.2.2.2	ระบบและกลไกในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ.....	176
3.2.4	ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการใช้กลไกในการ.....	181
	ป้องกันตนเองหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญในประเทศแคนาดา	

3.3	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในประเทศชิลี	181
3.3.1	สภาพทางการเมืองของชิลี :	182
	ที่มาของหลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในประเทศชิลี	
3.3.1.1	สาเหตุแห่งความขัดแย้ง.....	183
3.3.1.2	ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศชิลี.....	186
3.3.2	บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กำหนดกลไกปกป้อง	192
	ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ	
3.3.3	โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญชิลี	198
3.3.3.1	โครงสร้างและองค์ประกอบของ	198
	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	
3.3.3.2	อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	199
3.3.4	ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการใช้กลไกในการ	206
	ป้องกันตนเองหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญในประเทศชิลี	
3.4	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในประเทศตุรกี.....	207
3.4.1	สภาพทางการเมืองของตุรกี : ที่มาของ	208
	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในประเทศตุรกี	
3.4.2	บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กำหนดกลไกปกป้อง	220
	ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ	
3.4.2.1	มาตรการป้องกันการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ.....	220
	ที่กระทบต่อหลักการพื้นฐานของสาธารณรัฐ	
3.4.2.2	มาตรการและกลไกการยุบพรรคการเมือง	222
3.4.3	โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	225
3.4.3.1	โครงสร้างและองค์ประกอบของ	226
	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	
3.4.3.2	อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	228
3.4.4	แนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ.....	229
	กลไกของประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้	

3.4.4.1	การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	229
3.4.4.2	การวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง ของศาลรัฐธรรมนูญตุรกี	232
3.4.5	ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการใช้กลไกในการ ป้องกันตนเองหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญในประเทศตุรกี	237
3.5	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส	239
3.5.1	สภาพการเมืองและกำเนิดรัฐธรรมนูญแห่ง ประเทศฝรั่งเศส	239
3.5.2	บทบัญญัติที่กำหนดกลไกปกป้องประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญ	246
3.5.2.1	รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐที่ 5 ค.ศ 1958	246
3.5.2.2	กฎหมายพรรคการเมือง	251
3.5.3	ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการใช้กลไก ในการป้องกันตนเองหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ในประเทศฝรั่งเศส	262
บทที่ 4	“หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” ในประเทศไทย	264
4.1	แนวคิดเกี่ยวกับ “หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” ในประเทศไทย	264
4.1.1	ช่วงก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540)	264
4.1.2	ช่วงหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540)	268
4.2	ข้อความคิดว่าด้วย “หลักการปกครองในระบอบ ที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ” และ “หลักการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”	269

4.2.1	หลักการปกครองในระบอบที่พระมหากษัตริย์ อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ	269
4.2.2	หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	275
4.3	การนำ “หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	282
4.3.1	การนำ “ประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540)	282
4.3.1.1	บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540)	283
4.3.1.2	คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในระหว่าง ใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540)	290
4.3.2	หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550)	295
4.3.2.1	“หลักการพื้นฐานการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” ในฐานะคุณค่าสูงสุดในทางรัฐธรรมนูญ	296
4.3.2.2	กลไกของหลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550)	299
4.3.2.3	กลไกพิทักษ์รัฐธรรมนูญในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	304
4.3.2.4	คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในระหว่าง ใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550)	312

4.3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	332
(พุทธศักราช 2560) กับหลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้	
4.3.3.1 บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ.....	332
4.3.3.2 การพิทักษ์รัฐธรรมนูญโดยการคุ้มครอง.....	334
บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	
4.3.3.3 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในระหว่าง.....	336
ใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	
(พุทธศักราช 2560)	

4.4 กลไกตามประมวลกฎหมายอาญา	342
-----------------------------------	-----

4.5 “หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้”	343
--	-----

กับการบังคับใช้จริงในประเทศไทย

4.5.1 ช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2499	344
-------------------------------------	-----

4.5.2 ช่วงปี พ.ศ. 2500 - 2540	346
-------------------------------------	-----

4.5.3 ช่วงปี พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน	348
---	-----

บทที่ 5 บทวิเคราะห์	351
----------------------------------	-----

5.1 บทวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	351
---	-----

5.1.1 กลไกในระดับรัฐธรรมนูญ	351
-----------------------------------	-----

5.1.2 กลไกระดับพระราชบัญญัติ.....	358
-----------------------------------	-----

5.2 การใช้ “หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้”	363
---	-----

ในประเทศไทย

5.2.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนของหลักการพื้นฐานหรือคุณค่า.....	363
--	-----

 “พื้นฐานที่สำคัญที่สุดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

5.2.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนของกลไกในการพิทักษ์.....	364
--	-----

 รัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตย

5.2.3 ปัญหาการใช้การตีความรัฐธรรมนูญและกฎหมาย.....	368
--	-----

 ของศาลรัฐธรรมนูญ

5.2.4	ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานพิทักษ์รัฐธรรมนูญ.....	370
5.2.5	ปัญหาการรักษาความมั่นคงของรัฐธรรมนูญ กับแนวคิดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการแสดง เจตจำนงในการเข้าชื่อเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	370
5.2.6	ปัญหาความไม่ชัดเจนของกลไกตามหลัก..... ประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 กับการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชนและพรรคการเมือง	372
5.3	วิเคราะห์แนวคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง.....	375
	การรัฐประหารและกบฏ	
5.3.1	คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการยึดอำนาจและผู้ยึดอำนาจ กุมอำนาจ “รัฐธำธิปัตย์”	375
5.3.1.1	คำพิพากษาศาลฎีกา.....	375
5.3.1.2	คำพิพากษาศาลปกครอง.....	389
5.3.1.3	คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	399
5.3.2	คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นกบฏ.....	416
5.3.2.1	คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2857/2530.....	416
5.3.2.2	คดีกบฏสันติภาพ.....	418
5.3.2.3	คำพิพากษาศาลอาญา..... หมายเลขแดงที่ 1295/2515	422
5.4	ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของการนำ.....	425
	“หลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” มาใช้ในระบอบกฎหมายไทย	
5.4.1	การรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองทุกครั้ง จะมีการล้มล้างรัฐธรรมนูญ.....	426
5.4.2	การรัฐประหารและการกระทำที่เป็นกบฏทุกครั้ง..... จะมีการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมการกระทำทุกครั้ง	430

5.4.2.1	กรณีของการรัฐประหาร	430
5.4.2.2	กรณีของการเป็นกบฏ.....	433
5.4.2.3	สถานะและผลของ “กฎหมายนิรโทษกรรม”	436
5.4.3	แนวคิดเกี่ยวกับ “รัฐธำธิปไตย” อันสืบเนื่องมาจาก	440
	การยึดอำนาจจากแนวคำพิพากษาและคำวินิจฉัยของ องค์กรตุลาการ	
5.4.4	ข้อความคิดว่าด้วย “การปกครองในระบอบ.....	454
	ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” กับรัฐธรรมนูญตามหลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้	
5.5	ปัญหาที่เกี่ยวกับมาตรการและกลไกของรัฐธรรมนูญ	462
	ทำให้รัฐธรรมนูญไม่สามารถปกป้องตนเองได้	
5.5.1	มาตรการในการคุ้มครองฝ่ายข้างน้อย	462
5.5.2	มาตรการในการแก้วิกฤตทางการเมืองโดยกลไก	466
	ของรัฐธรรมนูญเอง	
5.6	การสร้างกลไกอื่นเพื่อช่วยปกป้องคุ้มครองการดำรงอยู่.....	470
	ของรัฐธรรมนูญ	
5.7	ปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ	474
	แห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) กับปัญหาอุปสรรค หรือกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย	
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	480
6.1	บทสรุป	480
6.2	ข้อเสนอแนะ	497
6.2.1	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้การตีความ	497
	บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	
6.2.2	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการและกลไก	499
	ของหลักประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้	

6.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างคุณค่า	501
ของประชาธิปไตยโดยพลเมือง	

บรรณานุกรม	504
ภาษาไทย.....	504
ภาษาต่างประเทศ.....	508

ภาคผนวก 1

สรุปผลการสัมมนารับฟังความคิดเห็น	517
ร่างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์	
1) รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังความคิดเห็น.....	518
2) สรุปข้อเสนอแนะ	519

ภาคผนวกที่ 2

ตารางเปรียบเทียบกลไกของหลักประชาธิปไตย.....	525
ที่ปกป้องตนเองได้ในแต่ละประเทศ	

สำหรับเพื่อการศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only